

Závěrečná zpráva projektu specifického výzkumu

za rok 2014

zakázka č. 2107

Název projektu:

Matematická gramotnost žáků ZŠ praktických

Specifikace řešitelského týmu

Odpovědný řešitel:

PhDr. Pavel Zíkl, Ph.D.

Studentky magisterského studia na PdF UHK:

Havlíčková Klára (IČ 29714)

Holoubková Nikola (IČ 29717)

Volfová Michaela (IČ 30135)

Hrníčková Kamila (IČ 32341)

Celková částka přidělené dotace:

71 800,- Kč

Postup při řešení projektu

Tento výzkum byl zaměřen na zjištění úrovně matematické gramotnosti žáků ZŠ praktických (žáků s lehkým mentálním postižením) a její srovnání s výsledky intaktní populace. Při tvorbě testových otázek jsme využili možnost srovnání s intaktní populací, kterou nám nabízejí publikované výsledky a otázky, které byly součástí výzkumu matematické gramotnosti s rámci šetření TIMSS (Trends in International Mathematics and Science Study) v roce 2011 (ČŠI, 2013). Uvolněný soubor obsahuje celkem 69 úloh, přičemž některé z nich obsahují více dílčích otázek a tak je faktický počet úloh vyšší. Porovnali jsme úlohy TIMSS s kurikulárním dokumentem a učebnicemi ZŠ praktické a vybrali jsme úlohy, které odpovídaly učivu ZŠ praktické do doby testování (testování probíhalo ve druhém pololetí 4. třídy). Z této skupiny byly vybrány úlohy s nižší úrovní obtížnosti (v TIMSS je uváděna u každé úlohy obtížnost 1 – 4; vybírána úroveň 1 a 2) nebo takové úlohy, které jsou sice obtížnější, ale čeští žáci v nich byli úspěšní. Na základě těchto kritérií byly vybrány úlohy, které byly konzultovány s učitelkami základních škol praktických a ověřeny předvýzkumem na skupině 8 žáků. Výsledný testový soubor tvořilo 17 úloh, které jsme pro potřeby testování rozdělili do dvou částí, mezi kterými byla při testování přestávka (jednotlivé testové baterie TIMSS obsahovaly cca 12 úloh).

Výzkumný soubor

Popis výzkumného souboru ukazuje tabulka 1. V I. fázi testování (jaro 2014) byla sebrána data v 9 ZŠ praktických a ve druhé fázi z dalších 9 škol (červen - listopad 2014). Testováno bylo

celkem 186 žáků. Sběr dat byl poměrně náročný, proběhl ve čtyřech krajích, bylo třeba získat spolupráci ředitelů a učitelů a to i s ohledem na to, že jsme zjišťovali i etnicitu žáků¹.

tab. 1 Popis výzkumného souboru

	žáci s lehkým mentálním postížením	intaktní žáci
I. fáze testování (publikováno na konferenci)		
počet (chlapci/dívky)	48 (25/23)	647-664*
4. třída ZŠ praktické	(52%/48%)	(50,5%/49,5%)
I. a II. fáze testování (pro připravovanou publikaci)		
počet (chlapci/dívky)	88 (50/38)	
4. třída ZŠ praktické	(57%/43%)	647-664*
počet (chlapci/dívky)	98 (57/41)	(50,5%/49,5%)
9. třída ZŠ praktické	(58%/42%)	
*Otázky byly zařazeny v různých testových bateriích a odpověděl na ně tak různý počet respondentů.		

Výsledky výzkumu (stručné shrnutí I. fáze)

Výzkum potvrdil horší výsledky v oblasti matematické gramotnosti u žáků s lehkým mentálním postížením a to cca o 50 % proti intaktní populaci. Na výsledky žáků s LMP měla velký dopad možnost výběru z více odpovědí. U těchto typů otázek se rozdíl mezi nimi a intaktní populací zmenšil na 35 %, zatímco u otevřených otázek to bylo 62 %. Tento faktor je třeba brát do úvahy při dalším testování a i při interpretaci výsledků. Dalším faktorem, který interpretaci ovlivňuje, je věk žáků. Sběr dat probíhal u obou skupin ve 4. třídě, ale žáci s LMP jsou v této třídě o rok starší, než jejich intaktní spolužáci. Tento rozdíl má pravděpodobně dopad i na jejich relativně vysokou úspěšnost v řešení úloh.

Výsledek žáků s LMP byl horší u všech typů úloh (úlohy s čísly, s měřením, úlohy z běžného života apod.). Na druhou stranu se ukázalo, že tito žáci mohou řešit i relativně složité úlohy, pokud jsou s odpovídajícím učivem dostatečně seznámeni. Ve 4. třídě ZŠ praktické však žáci s LMP probírali jen menší část učiva, ve srovnání se žáky intaktními, jejich kurikulum je výrazně redukováno (většina úloh ze šetření TIMSS nemohla být použita). Na zvládnutí redukováného učiva měli žáci s LMP více času, než žáci intaktní, přesto mezi nimi zůstal poměrně značný rozdíl.

Podrobné výsledky viz příložený článek.

Další výstupy

Sběr dat proběhl ve dvou etapách s ohledem na termín odevzdání příspěvku na naplánovanou konferenci. Prezentována zatím byla pouze menší část výsledků a v současnosti probíhá zpracování kompletních dat, aby je bylo možné v roce 2015 využít pro další publikaci (plánován článek v časopise, nejlépe zahraničním; v současnosti diskutováno s Mgr. Halamovou).

Kompletní data nám umožňují následující možnosti:

- Nové statistické srovnání výsledků žáků s LMP a žáků intaktních (srovnání s výsledky TIMSS; 2x větší vzorek dětí).

¹ Byla použita metodika z výzkumu, který realizoval Veřejný ochránce práv a byl zaměřen na etnické složení žáků ZŠ praktických (Varvařovský, 2012). Dále jsme vycházeli z materiálů MŠMT k této problematice (MŠMT, 2006).

- Srovnání výsledků romských a neromských žáků ZŠ praktických.
- Srovnání progresu žáků ZŠ praktických mezi 4. a 9. třídou (dívky/chlapci, romští/neromští žáci).
- Porovnání výsledků žáků s LMP v 9. třídě s výsledky intaktní populace ve 4. třídě ZŠ, tj. zodpovězení otázky, zda žáci s LMP mohou dosáhnout na konci vzdělávání stejných výsledků, jako intaktní populace na 1. stupni.

Literatura

Česká školní inspekce. (2013). *PIRLS 2011, TIMSS 2011, vybraná zjištění*. [online] Praha: ČŠI. [cit. 2014-05-05] dostupné z: <<http://www.csicr.cz/Prave-menu/Mezinarodni-setreni/TIMSS/Analyticka-publikace-vybrana-zjisteni-PIRLS-2011-a>>

Varvařovský, P. *Popis metody a výsledky výzkumu etnického složení žáků bývalých zvláštních škol v ČR v roce 2011/2012*. [online] Kancelář veřejného obhájce práv, 2012 [cit. 26. 1. 2013] dostupný z: http://spc-info.upol.cz/profil/wp-content/uploads/2011/05/Etnicke_slozeni_zaci_PS_vyzkum_metoda_zprava_Ombudsman.pdf

MŠMT. *Analýza individuálního přístupu pedagogů k žákům se speciálními vzdělávacími potřebami*. [online] Závěrečná zpráva. Praha: MŠMT, 2006 [cit. 26. 1. 2013] Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/3043/Analyza_romskych_lokalit.pdf

Splnění kontrolovatelných výsledků řešení

Výsledky byly prezentovány, v souladu s návrhem projektu, na konferenci: Conference on New Horizons in Education (INTE 2014), která se konala 25. – 27. 6. 2014 v Paříži (www.int-e.net).

Zikl, P. Havlíčková, K., Holoubková, N., Hrníčková, K., Volfová, M. (2014). Mathematical literacy of pupils with mild intellectual disabilities. In *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. [online] ISSN: 1877-0428, dostupné z: zatím není dostupné

Bohužel zatím sborník z konference nebyl publikován. Publikace tak zatím nebyla zadána do OBD.

V průběhu roku 2015 se budu snažit o další publikování dosud nezveřejněných výsledků v časopisu.

Přehled realizovaných výdajů:

a) osobní náklady (mzdy, odměny, odvody na zdravotní, sociální a úrazové pojištění, tvorba sociálního fondu, dohody o provedení práce a dohody o pracovní činnosti) a jejich stručné zdůvodnění

4984,78 Kč a z toho:

- 3720,- Kč odměna
- 334,78 zdravotní pojištění
- 930,- sociální pojištění

b) stipendia a jejich stručné zdůvodnění

26 000,- Kč

Stipendia byla vyplacena čtyřem studentkám (á 6 500,-) za podíl na realizaci projektu, zejména za přípravu testování (analýza učebnic, výběr testových otázek), sběr dat v terénu, který byl

časově poměrně náročný (sběr dat ve velkém regionu, časově náročné provedení testu) a za podíl na zpracování dat.

c) materiálové náklady (výdaje na pořízení drobného dlouhodobého hmotného majetku, nehmotného majetku – software, kancelářské potřeby, ostatní materiál) a jejich stručné zdůvodnění

7 659,- Kč (kancelářské potřeby)

- 3 274,- Kč – toner
- 4 385,- Kč – válec do kopírky

d) další náklady (služby, jiné výdaje) a jejich stručné zdůvodnění

10 266,35 Kč a z toho:

- 211,75 Kč kurzové ztráty
- 9618,- Kč poplatků za konferenci Conference on New Horizons in Education (INTE 2014)
- 436,60 Kč – bankovní poplatky

e) náklady nebo výdaje na služby a jejich stručné zdůvodnění

f) doplňkové (režijní) náklady nebo výdaje v souladu s příslušným řídicím aktem UHK

g) cestovné a jeho stručné zdůvodnění:

22 922,- Kč a z toho:

- 13 721,- Kč ubytování, stravné
- 8 981,- Kč letenka
- 220,- Kč pojištění

Pozn. Zaúčtováno ještě haléřové vyrovnání 0,10 Kč.

Celkem bylo vyčerpáno 71 832,13 (přiděleno 71 800,-).

Přílohy:

a) kopie publikačního výstupu – nedodáno, publikace zatím nevyšla; bude doplněno bezprostředně po vydání publikace

b) výpis z OBD – nedodáno, publikace zatím nevyšla; bude doplněno bezprostředně po vydání publikace

c) Výsledovka z ekonomického informačního systému Magion – vyúčtování dotace

V Hradci Králové dne 21. 12. 2014

podpis odpovědného řešitele

PhDr. Pavel Zíkl, Ph.D.